

Kulturplan för Östergötland 2024 - 2027

Remissversion

Handläggare: Rikard Åslund
Verksamhet: Kulturenheten/Regional Utveckling
Datum: 2023-03-08
Diarienummer: RÖ 2022/13595

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
2 Om Östergötland	5
3 Ramverk	6
3.1 Globalt: Agenda 2030	6
3.2 Regionalt: Regional utvecklingspolitik	7
3.3 Nationellt: Nationell kulturpolitik	7
4 Introduktion till tre strategiska mål	8
4.1 Strategiskt mål 1 - Breddat deltagande och ökad spridning	8
4.2 Strategiskt mål 2 - Konstnärlig utveckling och ökad kvalitet	8
4.3 Strategiskt mål 3 - Ta tillvara kulturens kraft och värden i samhällsutvecklingen	9
5 Breddat deltagande och ökad spridning	9
5.1 Personer med funktionsnedsättning	9
5.2 Barn & Unga	10
5.3 Äldre	10
5.4 Nationella minoriteter	10
5.5 Etnisk mångfald	10
5.6 Religion och trosuppfattning	10
5.7 Jämställdhet och Hbtqi	10
5.8 Socioekonomisk status	11
5.9 Geografi	11
6 Strategiskt mål 1: Breddat deltagande och ökad spridning	11
6.1 Konst & Kulturområden	11
6.1.1 Scenkonst - Teater	11
6.1.2 Scenkonst - Dans	11
6.1.3 Scenkonst - Cirkus	12
6.1.4 Musik	12
6.1.5 Litteratur	13
6.1.6 Film	13
6.1.7 Bild & Form	14
6.1.8 Hemslöjd	14
6.1.9 Kulturarv	15
6.1.10 Arkiv	16
6.1.11 Bibliotek	16
7 Strategiskt mål 2: Konstnärlig utveckling och ökad kvalitet	17
7.1 Konstområden	18
7.1.1 Scenkonst - Teater	18

7.1.2 Scenkonst - Dans.....	18
7.1.3 Scenkonst - Cirkus	19
7.1.4 Musik	19
7.1.5 Litteratur.....	20
7.1.6 Film	20
7.1.7 Bild & Form	21
7.1.8 Hemslöjd.....	21

8 Strategiskt mål 3 - Ta tillvara kulturens kraft i samhällsutvecklingen 22

8.1 Ett inkluderande Östergötland	22
8.1.1 Folkhälsa och kultur i vården	23
8.1.2 Livslångt lärande.....	23
8.2 Ett innovativt och attraktivt Östergötland	23
8.2.1 Gestaltad livsmiljö.....	23
8.2.2 Kulturella och kreativa branscher (KKB).....	24
8.3 Ett grönare Östergötland	24

9 Regionala resurser – verksamheter och arbetsätt 24

9.1 Verksamheter.....	24
9.1.1 Biblioteksutveckling Östergötland	25
9.1.2 Cirkusutveckling.....	25
9.1.3 Dansutveckling / Dans i Öst.....	25
9.1.4 Filmutveckling / Film i Öst	25
9.1.5 Hemslöjden i Östergötland	25
9.1.6 Länskonstkonsulenten	25
9.1.7 Rejmyre Art Lab.....	26
9.1.8 Riksteatern Östergötland	26
9.1.9 Scenkonst Öst	26
9.1.10Shakespearefabriken.....	26
9.1.11Östergötlands Arkivförbund	26
9.1.12Östergötlands museum	26
9.2 Arbetsätt.....	26
9.2.1 Verksamhetsbidrag	27
9.2.2 Regionalt arrangörsbidrag	27
9.2.3 Stöd/ Stipendier.....	27
9.2.4 Nätverk	27
9.2.5 Residens	27
9.2.6 Kompetensutveckling	27
9.2.7 Projekt.....	27
9.2.8 Konstnärliga utbildningar.....	28
9.2.9 Digitalisering	28

9.3 Samverkan.....	28
10 Uppföljning & utvärdering	29

1 Inledning

Östergötland har ett imponerande kulturliv. Här finns kulturarvets band till dåtiden. Här finns forskningens blick mot framtiden. Och, inte minst, här finns den alltid inspirerande samtiden full av kulturens livsförhöjande upplevelser och konstnärliga överraskningar.

Kulturens kraft är stark. Den kan influera människor. Den kan påverka samhällets utveckling. Det är tydligt genom historien att ger du människor möjlighet att fritt skapa och uppleva kultur så kommer både människor och samhällen att växa och utvecklas.

Region Östergötland har genom Regionutvecklingsnämnden och verksamhetsområdet Regional utveckling det stora privilegiet att vara med och utveckla och hålla samman Östergötlands kulturliv. Den här kulturplanen är en del i det arbetet. "Kulturplan för Östergötland 2024-2027" är ett underlag som Region Östergötland sammanställer för den nationella kulturpolitiska nivån. Här presenteras strategi, ambition, arbetssätt och prioriteringar inom den regionalt finansierade kultur som ingår i kultursamverkansmodellen. Men det är ambitionen att denna plan ska inspirera och samla aktörer i länet till utveckling av hela det östgötska kulturlivet.

Kulturplanen är framtagen i brett samråd och fördjupande dialog med länets tretton kommuner, kulturaktörer, konstnärer, idéburen sektor och civilsamhälle. Den här planen kan inte göra den breda dialogen rättvisa, men den kan visa på ambitioner och viljor. Den kan visa på mål och strategier. Den kan tydliggöra samverkansmöjligheter. Och den kan förhoppningsvis visa på det östgötska kulturlivets utvecklingsmöjligheter åren 2024 – 2027.

Abstraktionsnivån i ett dokument av det här slaget blir ofta hög. Konkreta insatser och mätbara målsättningar lyser gärna med sin frånvaro. Frågor som: "Hur?" och "Hur mycket?" får ofta stå tillbaka. Men det finns en tanke bakom detta. Denna plan ska öppna för möjligheter och skapa förutsättningar utan att låsa in viljor, ambitioner och fantasi i för snäva politiska uppdrag. Det här är en plan för flera år. En riktningssvisare. Den blir ibland oprecis och övergripande. Men, för den som vill följa arbetet med planen, och se hur den omsätts i verksamhet, rekommenderas kompletterande och konkretiserande dokument som Region Östergötlands kulturenhet och de regionala kulturverksamheterna tar fram årligen. I budgetar, verksamhetsplaner, regionala uppdrag och verksamhetsberättelser omsätts den här planens abstrakta resonemang i konkret formulerad verksamhet. Där preciseras och fördjupas det som här kan synas kort och ytligt beskrivet.

2 Om Östergötland

Östergötland är ett landskap med många ansikten. I norr och söder finns varierande skogsbygder. Slättens bördiga jordbruksmark breder ut sig däremellan. I väster ligger Vättern och i öster finns havet och Östersjökusten. Två stora städer, Norrköping och Linköping ligger på bara fyra mils avstånd från varandra. Sammanlagt har Östergötland 13 kommuner och en befolkning på cirka 470 000 personer.

Östergötland har en rik och fascinerande historia. Här finns kulturarv av betydande slag. Kulturarv som fångar stora delar av Sveriges framväxt. Här finns allt ifrån omistliga hållristningar och runstenar till avtryck från digitala pionjärer.

Östergötland är, geografiskt och ekonomiskt, allt mer en integrerad del av Östra Mellansverige. Med Stockholm som centrum är Östra Mellansverige Sveriges tillväxtmotor. Här bor cirka hälften av landets befolkning och nästan hälften av landets tillväxt skapas här.

Utbildningsnivån är hög i Östergötland. Inte minst tack vare Linköpings Universitet (LiU) som under många år varit nationellt och internationellt centrum för forskning och utbildning av högsta klass.

Östergötland har goda förutsättningar för en fortsatt positiv utveckling. Men står inför en rad utmaningar som, på många sätt, är liknande över hela Sverige. Segregationen ökar. En åldrande befolkning lämnar arbetsmarknaden och tar med sig kompetens och erfarenhet. Fler äldre betyder också att det ställs högre

krav på vård och omsorg. Klimathot och miljöutmaningar tilltar. Digitalisering och globalisering ger oss nya möjligheter, men lämnar också människor utan digital kompetens utanför samhällsservice och gemensamma lösningar. De regionala förutsättningarna är ojämna. Möjligheter till boende, arbete, välfärd, service och kultur varierar stort mellan olika kommuner och platser i Östergötland.

3 Ramverk

Det finns ett ramverk som omgärdar den regionala kulturpolitiken och som bestämmer dess förutsättningar. Här samsas såväl internationell agenda som nationell kulturpolitik. Och här finns inte minst den regionala utvecklingspolitiken. Allt detta spelar in när det kommer till regional kulturutveckling. Möjligen kan det i detta avsnitt bli svårt att se konstens och kulturrens viktigaste roll: att vara konst. Konstens egenvärde. Därför bör det påpekas här i inledningen till detta avsnitt att det är genom att vara fri från samhälleliga uppdrag som konstens bäst bidrar till samhällets utveckling. Det är genom friheten från politiska förpliktelser och aspekter som kulturen bäst bidrar till att skapa en hållbar värld. Och det är i frihet konstens bäst bidrar till livskvalitet för Östergötlands invånare.

3.1 Globalt: Agenda 2030

Agenda 2030, med 17 globala mål för hållbar utveckling, antogs av FN och världens länder år 2015. Begreppet hållbar utveckling innefattar tre dimensioner av hållbarhet:

- Social
- Ekologisk
- Ekonomisk

Syftet är att lösa vår tids största utmaningar genom en global kraftsamling på alla samhällsnivåer. Agenda 2030 pekar på behovet av att växla upp hållbarhetsarbetet utifrån lokala förutsättningar och utmaningar, att arbeta för ökad helhetssyn och samverkan och att investera i långsiktiga lösningar. En grundläggande princip är att ingen ska lämnas utanför. Agenda 2030 kan ses som ett ramverk och en gemensam plattform för olika

samhällsaktörer att samlas kring för att tillsammans och utifrån sina respektive roller bidra till en hållbar utveckling lokalt och globalt.

Målsättningarna i Agenda 2030 ligger till grund för det regionala utvecklingsarbete som Region Östergötland gör. Det gäller också på kulturens område. Det finns tydliga möjligheter för kulturen att bidra till uppfyllandet av de flesta målen i Agenda 2030, inte minst genom nytänkande och tvärsektorielt arbete.

3.2 Regionalt: Regional utvecklingspolitik

Kopplingen mellan globala mål och regionala insatser i Östergötland formuleras tydligt i Utvecklingsstrategi för Östergötland, som antogs 2021 och har fokus på Östergötlands utveckling fram till 2040.

Utvecklingsstrategi för Östergötland är det centrala strategidokumentet när det kommer till regional utveckling och det bygger fundamentet som Region Östergötlands regionala utvecklingsinsatser vilar på. Så även för kulturen. Den kulturella verksamheten ska bidra till att uppnå målsättningarna i utvecklingsstrategin och ge människor i Östergötland en bättre livskvalitet.

De tre hållbarhetsdimensionerna i Agenda 2030 har i Utvecklingsstrategi för Östergötland blivit tre tydliga framtidsmål:

Agenda 2030

- Social hållbarhet
- Ekonomisk hållbarhet
- Ekologisk hållbarhet

Utvecklingsstrategi för Östergötland

- Ett inkluderande Östergötland
- Ett innovativt och attraktivt Östergötland
- Ett grönare Östergötland

3.3 Nationellt: Nationell kulturpolitik

De nationella kulturpolitiska målen är styrande för den nationella kulturpolitiken och vägledande för den regionala och kommunala nivån. Dessa mål är:

- Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund
- Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet
- Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- Främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor
- Främja kvalitet och konstnärlig förnyelse
- Främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas
- Främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan
- Särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur

Kultursamverkansmodellen infördes 2011. Östergötland anslöt 2012. Modellen flyttade makt från staten till regionerna. Huvudsyftet med modellen har varit att beslut ska flyttas närmare medborgarna. Den statliga medfinansieringen av regional kultur förändrades. Pengar som tidigare styrdes av staten blev nu regionens ansvar. Allt för att ge regionerna större möjlighet till prioriteringar, regional profilering och unika satsningar inom kulturen. Kultursamverkansmodellen bygger, som det låter, på samverkan. Den syftar till dialog. Främst mellan den statliga, regionala och kommunala arenan men också mellan det offentliga och det fria kulturlivet, civilsamhälle och kulturlivets andra aktörer.

Kulturplan Region Östergötland 2024 – 2027 har tagits fram inom ramarna för Kultursamverkansmodellen. Ett omfattande dialogarbete ligger till grund för planens innehåll. Kulturplanen kan ha flera syften. Men främst ska den tydliggöra Östergötlands utvecklingsambitioner på kulturområdet. Och utifrån det ligger den sedan till grund för en dialog mellan Region Östergötland och staten om de statliga medel som tilldelas Östergötlands kulturverksamheter.

Staten har i kultursamverkansmodellen pekat ut följande huvudområden:

- Professionell teater-, dans-, och musikverksamhet
- Museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete
- Biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet
- Professionell bild- och formverksamhet
- Regional enskild arkivverksamhet
- Filmkulturell arkivverksamhet
- Främjande av hemslöjd

4 Introduktion till tre strategiska mål

Kulturpolitikens huvuduppgifter är att göra det möjligt att skapa och uppleva kultur. Detta formar den här planens två första strategiska mål. Det tredje målet handlar om att, i samspel med andra samhällssektorer, ta tillvara och utveckla de värden som kulturen skapar. Politikens roll är alltid att ge förutsättningar utan att styra innehåll. Därför värnas konstens egenvärde och de konstnärligt utvecklande insatserna sker alltid med en armlängds avstånd mellan politik och konstnärer. Detsamma gäller för de verksamheter som verkar inom biblioteks- och kulturarvssektorn.

4.1 Strategiskt mål 1 - Breddat deltagande och ökad spridning.

Region Östergötlands mål är att mångfalden ska öka. Fler konstnärer och utövare, med olika bakgrund och erfarenheter, ska ta plats i kulturlivet. Publiken ska bli större och diversifieras. Bibliotek, arkiv och museum ska fortsätta utvecklas som relevanta och demokratiskt viktiga institutioner. Vissa målgrupper kan komma att prioriteras i arbetet för att fler ska skapa och möta kulturen. Då kan fler känna att konsten ger näring i livet.

4.2 Strategiskt mål 2 - Konstnärlig utveckling och ökad kvalitet

Region Östergötlands mål är att stötta och ge möjligheter för konstuttryck och konstnärer att utvecklas. Östergötlands konstnärer ska ha förutsättningar att nå sin fulla potential. Kvalitet ska värnas och vara ledande i det stöttande arbetet. Region Östergötland vill se en mångfald av konstnärliga uttryck och genrer.

4.3 Strategiskt mål 3 - Ta tillvara kulturens kraft och värden i samhällsutvecklingen

Det finns värden i kulturen som ligger utanför kärnan i det kulturpolitiska uppdraget. Värden som är viktiga för demokratin och samhällsbygget i stort. Dessa värden ligger oftast i skärningspunkten mellan kulturpolitiken och andra politikområden. Region Östergötland arbetar för att ta tillvara kulturen som en kraft inom demokrati, ekonomi, företagande, utbildning, integration, jämställdhet, hälsa och samhällsplanering med mera.

Dessa tre mål är vägledande i Region Östergötlands arbete med kulturutveckling. Ökad bredd, konstnärlig utveckling och tillvaratagande av värden som finns i kulturskapandet ökar invånarnas livskvalitet. Det gör att Östergötland blir en bättre plats att leva och verka på.

5 Breddat deltagande och ökad spridning

Den offentligt finansierade kulturen är till för alla. Kulturen skapas och upplevs på demokratins spelplan och inom ramen för yttrandefriheten. Demokrati och tillit byggs tillsammans. Samhället ska vara inkluderande och alla ska känna sig delaktiga. Målet med kulturpolitiken och regionala insatser är att riva hinder och sänka trösklar så att alla invånare ska ha jämlika möjligheter att såväl påverka som uppleva och skapa konst och kultur.

En av kulturpolitikens viktigaste uppgifter är att möjliggöra för olika idéer och berättelser att ta plats. Kulturpolitiken ska se till att konsten är en plats öppen för alla erfarenheter och perspektiv. Konsten vitaliseras genom att skapandet breddas och genom att nya grupper och individer tar plats på scener, i filmer, i böcker, på gallerier och museer. Så ökar också synligheten och förståelsen för varandra i det demokratiska samhället.

Kulturuttrycken är inte statiska. Nya uttryckssätt uppstår och kulturvärlden breddas. Det är viktigt att Region Östergötland har beredskap att bredda sitt arbete med den naturliga kulturutvecklingen i samhället. Det finns exempelvis anledning att se på hur spelkulturen utvecklas och hur den skulle kunna beredas plats inom det kulturpolitiska ramverket i Östergötland. Spelkulturen, både i digital och fysisk form, utgör utan tvekan en stor del av inte minst barn och ungdomars fritid. Spelkulturen har en stor kulturell potential, dels genom att inkludera många kulturuttryck och dels genom att bidra till vidgade sociala sammanhang.

Publik- och kulturvaneundersökningar är vanligt förekommande på kulturområdet. Resultaten kan skilja i detaljer och förändras över tid. Men de tydligaste mönstren består. Undersökningar och forskning slår fast att kulturvanor är beroende av olika bakgrundsfaktorer. Det finns tydliga skillnader i kulturkonsumtion mellan olika grupper, och avgörande är kön, socioekonomi och geografi. Region Östergötlands utveckling av kulturlivet syftar till att sådana skillnader ska undanröjas. Publiken ska nås bortom tidigare murar och hinder. Breddat deltagande och ökad spridning är bra för såväl konst som samhälle. För att åstadkomma detta krävs kontinuerlig omvärldsanalys, kompetensutveckling, målsättningar och uppföljning. I Region Östergötlands Hållbarhetsprogram 2023-2030 är jämlikhet och jämställdhet extra prioriterat och målet är att resurser som fördelas och insatser som görs ska ge jämlikt och jämställt resultat för invånare i Östergötland. Dessa mål prioriteras även på kulturens område.

Region Östergötland motverkar diskriminering utifrån de grunder som anges i diskrimineringslagen: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, sexuell läggning, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning och ålder. I det inkluderande arbetet är det även viktigt att se till socioekonomisk status och bostadsort.

Dessa perspektiv är tydliga och viktiga för att nå en verklig breddning av kulturdeltagandet i Östergötland:

5.1 Personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning deltar i kulturaktiviteter i lägre utsträckning jämfört med övrig befolkning. Det kan till exempel bero på rädsla för att bli dåligt bemött och att aktiviteter inte är anpassade eller tillgängliga. Andra hinder är ekonomi eller svårigheter att ta sig till kulturutbudet. Region Östergötland

arbetar målmedvetet och kontinuerligt med att skapa bättre möjlighet för personer med funktionsnedsättning att vara delaktiga i kulturlivet som såväl publik som skapande konstnärer. Fysiska hinder ska undanröjas och anpassningar göras. Fortsatt utveckling av digitala hjälpmedel och lösningar ska prioriteras för att ge fler tillgång till kvalitativa kulturupplevelser. Arbetet med tillgänglighet görs bäst i nära samverkan med funktionshinderorganisationerna.

5.2 Barn & Unga

Barn och unga är en extra viktig målgrupp. FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) är svensk lag och i artikel 31 slås det fast att alla barn ska ha rätt att uppleva och skapa kultur. Region Östergötland arbetar strategiskt för att forma kulturlivet utifrån barnrättslagen och barns rättigheter, förutsättningar och behov. Barnrättsperspektivet ska alltid finnas med, och inkluderas på bästa sätt i uppdrag, strategier och i insatser.

5.3 Äldre

Äldre personer ska leva ett värdigt liv, känna välbefinnande och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Sedan flera år tillbaka har Region Östergötland fokuserat extra på att de äldre som har svårt att själva nå kulturen, ändå ska nås av kultur. Region Östergötland arbetar nära kommunerna för att tillgängliggöra kulturen på äldreboenden och där äldre vistas. Detta är ett viktigt arbete som bidrar till upplevelser, livsglädje och hälsa hos de äldre.

5.4 Nationella minoriteter

Minoritetslagen anger att de nationella minoritetsspråken ska skyddas och främjas. De nationella minoriteterna ska ges möjlighet att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Förvaltningsmyndigheter är skyldiga att informera om minoriteternas rättigheter och ge dem inflytande i egna frågor. Barn och ungas utveckling av kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt. De nationella minoriteterna i Sverige är judar, romer, samer (som också är ett urfolk), sverigefinnar och tornedalingar. Riksdagen har erkänt finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska som nationella minoritetsspråk i Sverige. Region Östergötland är även ett finskt förvaltningsområde. Det innebär att det finns särskilda bestämmelser gällande finska. Inom kulturens område betyder det ett extra fokus på kultur kopplat till den finska minoriteten i form av stöd och insatser.

5.5 Etnisk mångfald

Det ska finnas gott om plats för människor med olika bakgrund och olika erfarenheter i Östergötlands kulturliv. Kulturarv av olika ursprung ska värnas. Genom att olika etniska tillhörigheter och kulturella uttryck möts uppstår nya spännande kulturformer och uttryck, det är ett av de sätt kulturen alltid har utvecklats på. Detta ska uppmuntras och tas tillvara.

5.6 Religion och trosuppfattning

Människor från olika religioner och med olika trosuppfattningar är en tillgång för kulturlivet. I kulturen ställs existentiella frågor och där prövar vi våra föreställningar och värderingar. Olika religioner och trosuppfattningar är berikande och viktiga i utvecklingen av kulturlivet.

5.7 Jämställdhet och Hbtqi

Olika sexuell läggning, kön, könsöverskridande identitet och uttryck, ska värnas inom kulturlivet. Här finns erfarenheter som ska tas tillvara och unika historier som behöver berättas. Region Östergötland ser detta som viktigt. Ingen diskriminering på grund av sexuell läggning, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck får förekomma.

5.8 Socioekonomisk status

Det är tydligt att socioekonomisk status är en bestämmande faktor när det kommer till deltagande i det offentliga kulturlivet. Arbetet med att integrera grupper med sämre socioekonomiska förutsättningar ska prioriteras. Region Östergötland arbetar för att göra Östergötland till ett mer jämlikt kulturlän.

5.9 Geografi

De geografiska förutsättningarna för att skapa och ta del av den offentliga kulturen är beroende av bostadsort. Region Östergötland arbetar för att kulturen ska leva i hela länet. Geografiska skillnader ska utjämnas så långt det går. Det stora utbudet är knutet till de större städernas centrum. Bra kommunikationer ska ge förutsättningar för människor att ta sig till kulturen. Här är kollektivtrafiken en nyckel.

6 Strategiskt mål 1: Breddat deltagande och ökad spridning

6.1 Konst & Kulturområden

6.1.1 Scenkonst - Teater

Teater är möten. Möten på en scen och med en publik. Det sker här och nu, mitt i tid och rum. Genom möten utvecklas människor och samhällen. I Östergötland finns det ett brett spektrum av teaterskapare. Ett stort teaterliv med såväl bredd som spets. Publiken har mycket att välja på. Här finns institutioner med regionala teateruppdrag, Östgötateatern med Ung scen/öst och Shakespearefabriken i Vadstena. Genom hög kvalitet och varierande utbud utmanar, roar och breddar de teaterpubliken i länet. Här finns högprofilerade fria grupper som ofta turnerar i länet. Föreningar och studieförbund ger möjlighet för alla som vill spela teater. Amatörteatern är viktig. Där levandegörs historier som ligger nära människor och där tar nya teatertalanger sina första steg. Kulturskolornas dramakurser riktade till barn och unga är en viktig grund för teaterintresse och återväxt.

Samverkan mellan professionella och amatörer är viktigt för Östergötlands teaterutveckling. Teaterrummet kan vidgas. Genom att ge föreställningar på platser som inte från början är avsedda för teater kan nya publikgrupper nås. Många arrangörer arbetar ideellt och deras roll för att teater ska nå ut i hela Östergötland är oerhört viktig. Målet för Region Östergötland är att teaterupplevelser ska finnas i alla delar av länet. Därför är arrangörsutveckling centralt. Region Östergötland ska verka för bredare samverkan och kontinuerlig kompetensutveckling för arrangörer. Riksteatern Östergötland har ett uppdrag att utveckla arrangörerna i länet. Samarbeten över konstgränser är vitaliserande. Region Östergötland vill arbeta för konstnärlig samverkan över scenkonstgränser och stöttar gärna initiativ över uttryckens gränser. Den östgötska teaterscenen ska vara en plats för kreativitet och sökande.

6.1.2 Scenkonst - Dans

Dansområdet är stort i Östergötland. Det finns många utövare i föreningar, dansskolor, kulturskolor, studieförbund och på fritidsgårdar. Det finns inte någon professionell dansinstitution i länet men sedan 2012 finns den regionala plattformen Dans i Öst, driven av Region Östergötland. Uppdraget är att brett främja utvecklingen av professionell dans i Östergötland.

I dagsläget finns en eftergymnasial och yrkesförberedande dansutbildning på Lunnevals folkhögskola, ett gymnasium i länet har ett program med dansinriktning och ett fåtal 7-9 skolor i länet erbjuder dansprofil. Tidigare fanns många fler, både gymnasier och högstudier, som erbjöd dansprofiler men tyvärr har dessa lagts ner. Med detta har en del av återväxten på dansområdet försvunnit. Det leder även på sikt till att återväxten av nya danskonstnärer avtar, och dansens ekosystem av amatörer, talanger och professionella hotas på lång sikt. Dansintresset är fortsatt stort bland barn och unga. Det är viktigt att fånga upp detta intresse och att låta de unga möta dansen såväl som utövare som publik. Dans i Öst arbetar på många sätt främjande för att ta tillvara det intresset.

Östergötland behöver utveckla en infrastruktur för dans. Scener, studios och träningslokaler ska finnas på plats i hela länet. Region Östergötland arbetar för att stötta och utveckla arrangörer av danskonst och performance i Östergötland. Finansiellt produktionsstöd och resurser från såväl den offentliga som den privata sektorn krävs för att konstnärliga dansinitiativ ska få flygkraft. Communitydans är en bra metod för att erbjuda alla, vana som ovana, en möjlighet att uttrycka sig med dans. Under professionell ledning bjuds invånarna in till att skapa dans och vara delaktiga i den konstnärliga processen. Denna metod gör att dansen öppnar upp och blir mer inkluderande. Nya grupper möter dans och fler genrer får plats. Dansuttryck från olika kulturer möts och korsbefruktar varandra. Konstnärsresidens är en annan viktig metod för att utveckla dansområdet. Region Östergötland ser gärna fler dansresidens i länet. Internationella utbyten har bidragit till att östgötska dansare fått spännande nya möten och kontakter.

6.1.3 Scenkonst - Cirkus

Cirkus är en gränsöverskridande och inkluderande konstform som växer kraftfullt över hela landet, och sedan 2022 finns ett uppdrag på Region Östergötland att arbeta för cirkusens utveckling i Östergötland. Cirkuskonsten är visuell och fysisk, spränger språkliga barriärer, har ett brett tilltal och skapar samtidigt något nytt och spännande. Detta ger konstformen en unik möjlighet att nå fram till mottagare och locka en, för kulturen, ny publik.

Cirkusträning för barn och unga har länge funnits i framför allt Norrköping men under de senaste årens regionala satsningar har konstformen tagit steg framåt i hela länet. Cirkusskolorna är föreningsdrivna och riktar sig främst till barn och unga.

I regionen bor och verkar flera professionella cirkusartister, de är kreativa nav i cirkusens ekosystem. Då cirkus är ett relativt nytt konstområde har det fortfarande svaga strukturer. Stödfunktioner måste fortsätta att utvecklas. Cirkusen har mycket stor potential att nå nya målgrupper och en stor publik i Östergötland.

Det råder brist på ändamålsenliga och tillgängliga lokaler samtidigt som arrangörer och kommuner saknar erfarenhet av att arrangera cirkus. Denna brist på erfarenhet och kunskap kan skapa en osäkerhet kring genomförande av cirkusarrangemang. Därför är kunskapsspridning, erfarenhetsutbyten och utbildning oerhört viktigt och något som Region Östergötland arbetar med.

Region Östergötland ska:

- stötta arrangörer inom scenkonst genom kompetensutveckling, bidrag, nätverksarbete
- tillsammans med kommuner, arrangörer och aktörer identifiera och skapa nya spelplatser för scenkonst
- skapa förutsättningar för barn och unga att uppleva scenkonst i Östergötland
- öppna upp scenkonstområdet för flera olika uttryck och samarbeten med andra konstområden
- nå ut med scenkonst till en större mångfald av invånare
- sträva efter god representativitet inom scenkonsten

6.1.4 Musik

Musiklivet är starkt i Östergötland. Här finns förstklassiga regionala musikinstitutioner: Östgötamusiken, som har det regionala musikuppdraget och Norrköpings Symfoniorkester, med ett regionalt orkesteruppdrag. Dessa har i uppdrag att kontinuerligt arbeta med ökad delaktighet och ökad spridning. Här finns också fristående professionella utövare av högsta kvalitet inom alla musikstilar och genrer. Och utanför den professionella arenan sjuder det av musikaliskt liv.

Det finns behov av att bredda stöd och fokus inom främjandet av musiklivet. Detta för att skapa större variation i utbud och ge alla genrer möjligheter att nå full potential. Populärmusiken och alla dess uttryck har stor utvecklingsmöjlighet. Här har gamla affärsmodeller rasat samman och det finns behov av insatser genom det offentliga på nya sätt. Det finns anledning att Region Östergötland ser över sitt ansvar här.

Östergötland har en lång och stark blåsorkestertradition. Likaså är körtraditionen stark och körlivet är imponerande såväl till storlek som till kvalitet. Dessa ska värnas. Konsertarrangörer, föreningar, institutioner

och kulturskolor är alla viktiga aktörer att stötta för att ytterligare lyfta och utveckla körlivet och blåsorkestrarna.

Region Östergötland arbetar för ökade konsertmöjligheter. Detta genom att skapa goda lokala musikförutsättningar i hela länet. En stärkt infrastruktur av scener, replokaler och stöd behövs. En god samordning av scener och arrangörer är nödvändig. Arrangörsutveckling ska ske kontinuerligt. Det är också viktigt att representativiteten inom musiklivet ökar, nya grupper ska hitta plats på scen och i publiken.

Studieförbund och kommunala musikskolor har nyckelroller när det kommer till den musikaliska återväxten. Regional samverkan med dessa aktörer är central i arbetet med musikutveckling.

Region Östergötland ska:

- stötta musikarrangörer inom olika genrer genom kompetensutveckling, bidrag och nätverksarbete
- tillsammans med kommuner, arrangörer, aktörer visa på viktiga platser både att skapa och uppleva musik
- arbeta för fler samarbeten mellan flera olika uttryck och samarbeten med andra konstområden
- sträva efter att musiklivet breddas genom representativitet inom musikgenrer.

6.1.5 Litteratur

Region Östergötland vill möjliggöra för fler att möta litteratur och att uttrycka sig i litterär form. Det ska skapas goda förutsättningar för att verka som författare i Östergötland. Det ska finnas mötesplatser och arenor för litterära samtal och workshops. Invånarna ska enkelt kunna nå och delta i ett stort och mångfacetterat utbud.

Att främja ett brett urval av scener, där det finns möjlighet för läsare och publik att möta författare är av stor betydelse. Likaså att etablera en stark litterär miljö, där den som vill uttrycka sig i skrift har möjlighet att utveckla sitt skapande. Här är biblioteken viktiga platser. Region Östergötland ser att det finns möjlighet att genom digitala lösningar synliggöra författarskap och litterära miljöer. På så sätt kan fler upptäcka litteraturen. Det kan ge invånarna tillgång till viktiga delar av kulturarvet och nya spännande läsoplevelser.

Svenska PEN arbetar för vänskapliga förbindelser mellan internationella litterära utövare. ICORN (International Cities of Refuge Network) arbetar för att förföljda konstnärer ska få skydd. Linköpings kommun och Norrköpings kommun tar emot fristadsförfattare. Dessa författare har en speciell kunskap om förtryck och flykt och deras erfarenheter och författarskap behöver uppmärksammas och stödjas.

Region Östergötland ska:

- främja ett brett urval av litterära scener/mötesplatser
- profilera Östergötland som litterärt landskap genom att synliggöra författarskap, verk och litterära platser
- vara med och skapa en infrastruktur för att tillgängliggöra litteraturen
- belysa och stödja ICORN och kommunernas arbete med fristadsförfattare

6.1.6 Film

Region Östergötland främjar under namnet Film i Öst en bred filmutveckling i Östergötland. Film i Öst arbetar strategiskt och operativt inom området filmkulturell verksamhet, tyngdpunkten ligger på produktion, visning och pedagogik. Målet är att skapa ett vitalt och inkluderande filmliv i Östergötland. Det är viktigt för filmområdet att de Östgötska kommunerna etablera en hållbar och långsiktig infrastruktur för filmen. Här behövs resurser anpassade efter filmens förutsättningar. Extra fokus ligger på barn och unga. Skola och kulturskola är viktiga lokala institutioner för att alla barn och unga ska möta filmupplevelser av olika slag och för att barnen ska ges möjlighet att prova på filmskapande.

I arbetet med filmare ligger fokus främst på talangutveckling. Fokus är att ge fler möjligheter att bli yrkesverksamma filmare. Film i Öst arbetar aktivt för att hitta nya historier som behöver berättas. Alla grupper och erfarenheter ska ha en plats inom filmskapandet. Då skapas ett vitalt och växande filmlän.

Östergötlands invånare ska ha tillgång till en bred uppsättning filmgenrer och utbudet av kvalitetsfilm är viktigt. Film i Öst ska stötta och arbeta tillsammans med de aktörer som skapar filmupplevelser. Här är bioograferna centrala. 11 av 13 östgötska kommuner har bioografer idag, dessa ska värnas och utvecklas.

Region Östergötland ska:

- skapa en långsiktig infrastruktur för filmen
- ge barn möjlighet till filmupplevelser och filmskapande i skola och på fritid
- utveckla det filmpedagogiska arbetet
- utveckla nya filmtalanger med unika berättelser och erfarenheter
- möjliggöra starka filmupplevelser på många arenor
- arbeta för utveckling av länets bioografer

6.1.7 Bild & Form

Region Östergötland arbetar för att alla, oavsett bakgrund och förutsättningar, ska kunna ta del av den rika bild- och formkonst som finns i länet. Östergötland har många viktiga konstinstitutioner, såväl kommunala som fristående. De regionala uppdragen på konstområdet har Rejmyre Art Lab och Östergötlands Museum, där den regionalt ansvariga konstkonsulenten är stationerad.

Delaktigheten i konstområdet behöver säkerställas redan i skolan. Barn och unga, oavsett bakgrund och bostadsort, ska erbjudas en god tillgång till såväl eget utövande som möten med professionella kulturskapares arbeten.

Arrangörer av utställningsverksamhet behöver stärkas och utvecklas, både genom ekonomiska stöd och kompetensutvecklande insatser. Region Östergötland arbetar för en god och långsiktig tillgång till utställningsplatser över hela regionen, såväl i de större tätorterna som på landsbygden. Kommunerna är viktiga möjliggörare på bild- och formområdet. De är själva arrangörer eller arbetar nära sina lokala aktörer. Region Östergötland ska samverka med kommunerna för att bredda publikintresse och för att ge fler konstnärer möjlighet att nå ut. Samverkan ger möjlighet att anpassa insatser efter lokala förutsättningar. Kommunerna är huvudmän för såväl skola som kulturskola, och här behövs en kontinuerlig dialog om hur de estetiska ämnena kan utvecklas och stärkas långsiktigt.

Region Östergötland ska:

- verka för en mångfald inom bild- och formområdets publik
- verka för en mångfald av uttryck och representativitet inom bild- och formområdet
- främja förutsättningarna för en bredd av utställningsplatser med god geografisk spridning
- stärka bild- och formarrangörers förutsättningar genom att främja samverkan, tillgängliggöra bidrag och erbjuda kompetensutveckling
- verka för samarbeten med andra konstområden

6.1.8 Hemslöjd

På slöjdområdet värnas kulturarv och traditioner. Men samtidigt som slöjden bär vår historia är den en vital del av vår samtid. Den lär oss kontinuerligt om material, hantverk, form och återvinning. Den utvecklas ständigt och hittar nya sammanhang och uttryck.

Föreningen Hemslöjden i Östergötland har ett regionalt uppdrag att via slöjdkonsulenter främja och utveckla hemslöjden i hela länet. Arbetet med att bredda intresset för slöjd och nå nya målgrupper är prioriterat. Alla, oavsett bakgrund eller förutsättningar, ska kunna ta del av slöjd, både som publik och som utövare. Sverige är ett av få länder som har slöjdundervisning i skolan, vilket medför låga insteg i området och ett stort grundintresse hos en bred målgrupp.

Slöjden är global och binds inte av språk. Därför är den ett utmärkt sätt att mötas över språkliga barriärer. Hemslöjden i Östergötland arbetar för att det ska vara en större mångfald av såväl ledare som deltagare i kurser och verksamheter. Detta ger förutsättningar för att inkludera nya perspektiv och praktiker. Målet är att i större utsträckning nå de hantverkare som är inflyttade från andra länder, och som representerar viktiga

kunskaper och perspektiv. Detta kan ge spännande möten och nätverk där nya samarbeten och nya tekniker kan uppstå.

För att tillgängliggöra slöjden för en bred publik behövs en god tillgång till utställningsplatser över hela regionen, såväl i de större tätorterna som på landsbygden. Arrangörer av utställningsverksamhet behöver stärkas och utvecklas, både genom ekonomiska stöd och kompetensutvecklande insatser. Vikten av nya och alternativa arenor är av betydelse för att kunna presentera utställningar i nya sammanhang. Då kan ny publik möta slöjd och hantverk på sitt sätt.

Region Östergötland ska:

- i samverkan med kommunerna främja förutsättningarna för en bredd av utställningsplatser med god geografisk spridning
- stärka slöjdarrangörers förutsättningar genom att främja samverkan, samarbeten
- verka för slöjdarrangörers kompetensutveckling
- verka för en mångfald av uttryck och representation inom slöjdområdet
- sänka trösklar genom att tillgängliggöra slöjdområdet på relevanta platser för nya målgrupper
- verka för en mångfald inom slöjdområdets publik

6.1.9 Kulturarv

Kulturarvet är ofantligt stort då det omfattar alla materiella och immateriella uttryck av mänsklig aktivitet genom alla tider. Kulturmiljöer är alla de avtryck som är synliga i den fysiska miljön. Med dessa utgångspunkter är det viktigt att sortera. Vad ska bevaras mellan generationer, hur ska det uttolkas och gestaltas? Hur ska det tillgängliggöras för invånarna? Kulturarv och kulturmiljöer utgör det kollektiva minnet och är av betydelse för samhällets utveckling och vår demokrati.

Kulturarvet är inte statiskt utan befinner sig i ständig rörelse. Kulturarvet inkluderar olika värderingar och betydelser vid olika tillfällen över tid. Det gör också att kulturarvet omfattar medvetna val: vad vill samhället minnas eller glömma?

Region Östergötland verkar för ett inkluderande kulturarv. Alla grupper och invånare ska nå kulturarvet och kunna påverka dess inriktning och innehåll. Barn och unga är extra viktiga. Här är skolan i centrum. Historieämnet har en given koppling till museer och arkiv, men även andra ämnen ska ha ett historiskt perspektiv i undervisningen. Det finns en outnyttjad pedagogisk kraft i de östgötska kulturmiljöerna och museerna. Det är viktigt att riva geografiska hinder och utjämna elevernas möjligheter att ta del av kulturarvet.

Kulturarvsområdet regleras av särskild lagstiftning i form av museilagen, arkivlagen och kulturmiljölagen. Dessa styr och bildar ramverket för de insatser som görs i länet. Länsstyrelsen beslutar om tillstånd att förändra skyddade kulturmiljöer och om bidrag för att vårda och utveckla dem.

Kommunerna i Östergötland arbetar alla med det lokala kulturarvet som en del av lokal identitet. Stora möjligheter finns att arbeta med utveckling av området kopplat till platsutveckling, evenemang, kulturturism och bebyggelse. Många av länets kommuner baserar det arbetet på lokalt framtagna kulturmiljöplaner samt lokala kultur- och kulturarvsplaner. Flera av kommunerna äger, vårdar och tillgängliggör kulturmiljöer, driver museer och kulturhus i egen regi. Enormt viktiga kulturarvsbärare är de ideella strukturerna och krafterna. Civilsamhället tar stort ansvar för kulturarvets bevarande och tillgängliggörande. Hembygdsförbundet omfattar idag 96 medlemsföreningar med cirka 18 000 medlemmar.

Östergötlands museum är länsmuseum och har det regionala museiuppdraget att bevara, vårda och levandegöra Östergötlands kulturarv. Museets publika pedagogiska verksamhet för skolor och allmänhet utvecklar perspektiven via utställningar, föreläsningar, workshops, visningar och skolprogram. Museets kulturmiljövårdsarbete omfattar tjänster inom arkeologi och byggnadsvård, arkiv, referensbibliotek och tjänster inom vård och konservering.

Museet har även uppdraget för Kulturarv Östergötland, en samverkansresurs för alla länets kulturarvsaktörer så som exempelvis Linköpings universitet, Länsstyrelsen, statliga och kommunala museer, folkbildning, hembygdsförbund och mängder av ideella krafter.

Region Östergötland arbetar för samordning och nätverkande både inom kulturarvsområdet men också över sektorsgränser. Kulturarvet har alltid varit viktigt för besöksnäring och kulturella branschers utveckling. Det är också centralt i den fortsatta utformningen av området Gestaltad livsmiljö.

Region Östergötland ska:

- Främja erfarenhets- och kunskapsutveckling inom kulturarvssektorn
- stärka det tvärssektoriella samspelet mellan näringsliv, samhällsbyggnad, kultur och kulturmiljö
- bidra och stötta för att effektivisera arbetssätten kring digitaliseringens möjligheter och utmaningar inom kulturarvsområdet
- öka invånarens tillgänglighet till och delaktighet i natur- och kulturarvet
- främja arbetet med de lokala kulturarvets möjligheter till ökad synlighet och del av platsutveckling

6.1.10 Arkiv

Arkiv är en central del av kulturarvssektorn och en förutsättning för demokratins överlevnad och utveckling. Här samlas och sorteras såväl historien som samtiden, för kommande generationer. Här växer det gemensamma minnet sakta fram. Forskningen är helt beroende av arkivens arbete.

I kultursamverkansmodellen ingår enbart uppdraget för enskilda arkiv. För offentliga sektorns arkiv finns lagar som styr och reglerar förvaring, bevarande och hantering. Den enskilda sektorns arkiv är oreglerad och återfinns, om de ens bevaras, hos ett flertal aktörer med olika grad av möjligheter att hantera arkiv vad gäller förvaring, bevarande och tillgänglighet för forskningen.

I Östergötland samlas den enskilda sektorns arkiv i den ideella medlemsorganisationen Östergötlands Arkivförbund. Arkivförbundet arbetar brett med stöd och samordning av de enskilda arkiven. De gör också viktiga kompetensutvecklingsinsatser för medlemmarna.

Samverkan inom arkivområdet är centralt. Arkivnätverk Östergötland, en samverkan mellan statlig, regional, kommunal och enskild arkivverksamhet är oerhört viktigt för arkivområdets synlighet och gemensam kunskapsbildning.

Region Östergötland värnar arkivens funktioner och arbetar för utveckling av samverkan och kompetens. Arkivens tillgänglighet är förändrad tack vare digitaliseringen. Det är viktigt att digitaliseringens utveckling också blir arkivens utveckling.

Region Östergötland ska:

- främja och stärka samarbetet mellan offentliga och enskilda arkiv för att kunskapsutveckla arkivsektorn i bred samverkan
- bidra och stötta för att effektivisera arbetssätten kring digitaliseringens möjligheter och utmaningar inom arkivområdet
- öka kännedomen om och användningen av föreningsarkiven genom att synliggöra och utbilda kring arkivmaterialets potential
- utveckla arkivpedagogiken och utnyttja digitaliseringens möjligheter

6.1.11 Bibliotek

Biblioteken är en kunskapsresurs för livslångt lärande och bildning och de är en plats för kulturupplevelser. Det är svårt att överskatta bibliotekens betydelse för inkludering. Här möts människor med olika bakgrund och erfarenheter. Här uppstår gemenskaper. Biblioteken arbetar ständigt på nya sätt, och i samverkan med olika aktörer, för att få fler att använda bibliotekens tjänster.

Region Östergötlands organisation för utveckling och samordning av biblioteken i Östergötland heter Biblioteksutveckling Östergötland. Arbetets fokus är alla invånarens rätt till bibliotek, och en likvärdig biblioteksservice av god kvalitet oavsett var man bor. Bibliotek ska vara en öppen och tillgänglig plats för alla. Utbud och tjänster ska spegla mångfalden i samhället och de behov som finns.

Skolbiblioteken är centrala institutioner för att skapa levande och inspirerande skolor. De bidrar till den uppväxande generationens bildning och läsförståelse. För att främja och utveckla skolbiblioteksverksamheten i länet arbetar Biblioteksutveckling Östergötland med fortbildning och stöd.

Läsförmåga och läsförståelse är grundpelare i ett demokratiskt samhälle och det läsfrämjande arbetet är en av bibliotekens viktigaste uppgifter. Biblioteksutveckling Östergötland ska utveckla bibliotekens arbete med att göra läsning relevant för alla i samhället.

Biblioteken har i uppdrag att hjälpa människor ta plats i digitala sammanhang, här är främjandet av individens tillit och kunskap centralt. Biblioteken arbetar kontinuerligt med att synliggöra och tillgängliggöra bibliotekens medier och tjänster för prioriterade målgrupper.

I Utvecklingsstrategi för Östergötland kopplas regionala mål samman med globala. Biblioteken kan med sin verksamhet och förankring i lokalsamhället bidra på olika sätt, bland annat genom att öka delaktighet och medvetenhet där vissa mål och delmål är särskilt relevanta. Ett exempel är bibliotekens arbete för ökad digital delaktighet och arbetet för allmänt ökad medie- och informationskunnighet (MIK). Ett annat av folkbibliotekens uppdrag är att främja bildning, upplysning och utbildning vilket bidrar till flera delmål i Agenda 2030. Skillnader mellan grupper minskar och demokratin stärks.

Biblioteken är en dynamisk arena för utbyte av tankar och idéer. Här ska invånarna uppleva kultur och ges möjlighet att skapa själva.

Region Östergötland ska:

- stärka bibliotekens demokratiska uppdrag och betydande roll som mötesplats i lokalsamhället
- skapa förutsättningar för bibliotekens digitala utveckling
- tillsammans med folkbiblioteken arbeta för att barnkonventionen implementeras
- initiera och utveckla insatser i syfte att stötta folkbibliotekens uppdrag att bygga kunskap och kompetens genom livslångt lärande
- samverka med andra aktörer för att öka läsandet i olika former och på andra språk än svenska
- höja kunskap om bemötande, olika funktionsnedsättningar och hjälpmedel
- samverka till utveckling av bibliotekens del i ett hållbart samhälle

7 Strategiskt mål 2: Konstnärlig utveckling och ökad kvalitet.

Det är det konstnärliga skapandet, viljan att berätta och gestalta, som är drivkraften i ett livaktigt kulturliv. Skapandet sker på många arenor och på olika nivåer. Det sker i stora grupper och i ensamhet. Det kan vara en fritidsverksamhet eller ett yrke. Det kan vara som frilans eller som anställd. Konstnär är ett brett begrepp och innefattar de som är verksamma inom någon av de skapande konstarterna.

Stat, region och kommun har olika roller på det kulturpolitiska fältet. Men roller och ansvar tangerar och går i varandra, vilket ger en bra helhet. Det finns en styrka i samverkan mellan de olika politiska nivåerna, den bör tas tillvara och utvecklas.

Region Östergötlands insatser för kulturskapare fokuserar på de yrkesverksamma konstnärerna. Ansvaret för det ideella kulturlivet, med amatörer och föreningar, ligger främst hos kommunerna. Men, som sagt, insatser och ansvar tangerar varandra och det finns ingen spets utan bredd. Ingen börjar som professionell utan det är en lång och ofta mödosam väg dit. Därför är Region Östergötlands insatser, i viss mån, även riktade mot breddkulturen och då främst mot steget mellan amatör och professionell. Det finns mycket att vinna genom att systematiskt arbeta för en tydlig samverkan mellan amatörer och professionella, talanger och etablerade.

Goda villkor genom en stark konstnärspolitik är grunden för professionella kulturskapare att kunna arbeta och utvecklas. Region Östergötland arbetar för att skapa goda förutsättningar för konstnärer i Östergötland. Här ska arbetsförhållanden vara goda, upphovsrätt värnas och skälig ersättning betalas. Det ska finnas stöd för projekt och möjligheter till kompetensutveckling. Det ska finnas en långsiktig plan för finansiering och

utveckling av de olika konstområdena. Konstnärer ska se Östergötland som en attraktiv region att bo och verka i.

Yttrandefriheten är konstens grund. Diskriminering och trakasserier ska alltid motarbetas och undanröjas. Region Östergötland värnar den konstnärliga friheten. Därför följer Region Östergötland principen om armlängds avstånd. Det betyder att kulturpolitiken ska hålla en armlängds avstånd till den konstnärliga processen. Politiken ska inte styra sådant som teman, innehåll eller konstnärliga val. Dessa val ska helt vara konstnäreans.

Konsten har ett egenvärde som måste värnas. Konsten skapas i sin egen rätt. Att konsten och konstnärer också samverkar eller samspelar med andra sektorer och samhällsområden är naturligt och eftersträvansvärt. Kulturen är en resurs i det gemensamma demokrati- och samhällsbygget. Men konstens kärnvärde ligger i att konsten är konst. Konstens primära uppgift är inte att lösa andra samhällssektorer utmaningar och problem. Detta är grundläggande förhållningssätt för Region Östergötlands insatser på kulturområdet.

I de nationella kulturpolitiska målen understryks konstnärlig kvalitet. Detta är också en hörnsten i Region Östergötlands kulturpolitiska insatser. Kvalitetsbegreppet är mångsidigt och föränderligt. Kvalitet kan ha olika mening för olika personer och grupper. Kvalitet förändras med tiden, och det betyder olika saker i olika situationer. Kvalitet är ett kontextberoende begrepp och ett begrepp som aldrig stelnar. Det är därför viktigt att hela tiden ha en spänstig och pågående diskussion om vad kvalitet är. Region Östergötland baserar den diskussionen på att konsten ska ha:

- originalitet
- hantverksskicklighet
- angelägenhet

Region Östergötlands politik för konst och konstnärer ska vara öppen och inkluderande och skapa förutsättningar för konstnärlig frihet, förnyelse och kvalitet. Politiken ska även ta höjd för den utveckling som sker när det kommer till nya genrer, professioner och konstuttryck. En särskild uppmärksamhet krävs för att inkludera och stödja utvecklingen av konstuttryck som skapas i gränsland mellan redan kända och etablerade uttryck och genrer.

7.1 Konstområden

7.1.1 Scenkonst - Teater

Teaterlivet i Östergötland utvecklas ständigt. Institutionerna Östgötateatern med Ung scen/öst och Shakespearefabriken har regionala uppdrag och är noder och utvecklingsmotorer för teaterlivet. Länets fria teatergrupper skapar en bred flora av uttryck och format. Det finns en imponerande mångfald och konstnärlig förnyelse inom teatern. Publiken är stor och målgrupperna många. Barn och unga är en extra prioriterad målgrupp och utbudet av barnteater är god.

Östergötlands yrkesverksamma teateraktörer har väldigt olika förutsättningar. Många fria teatergrupper har tillfälligt stöd kopplat till projektinsatser och skulle behöva mer långsiktig finansiering för att kunna verka på bättre villkor. Det finns god vilja till samarbeten och utbyten mellan olika scenkonstaktörer i länet. Region Östergötland ser att samverkansytter och gemensamma plattformar är utvecklande och stärkande. Samverkan gör alla teateraktörer starkare. Den konstnärliga utvecklingen tar teatern till nya scenrum som inte tidigare varit plats för teater. Det är en spännande utveckling och den bör fortsätta. Den utmanar aktörerna och publiken på nya sätt.

7.1.2 Scenkonst - Dans

Dansen har en lång tradition, men samtidigt är det en konstform som lever i konstant utveckling och kontinuerligt utforskar nya marker. Danskonsten är vital och levande. Så även i Östergötland. Region Östergötland värnar detta genom plattformen Dans i Öst. Målet är att ge de yrkesverksamma danskonstnärerna goda möjligheter att verka både lokalt och regionalt. Genom att skapa goda

förutsättningar och en attraktiv dansplattform finns det större möjligheter för östgötska danstalanger och redan yrkesverksamma danskonstnärer att stanna och utvecklas i länet. Och det kan samtidigt locka dansare från andra delar av landet att flytta hit för att bli en del av ett dynamiskt och spännande dansliv.

Dedikerade danslokaler och residensplatser där danskonstnärer kan verka långsiktigt ger de bästa förutsättningarna för ett blomstrande dansliv och skapar mervärde till länet och kommunerna. Mötesplatser för kontinuerlig träning, repetition, produktion och föreställningar är centrala. Region Östergötland verkar för att skapa goda förutsättningar för dansarnas konstnärliga processer och för bästa möjliga möte med publiken. Här är samarbete med andra parter, exempelvis arrangörer, kultursamordnare och dansutvecklare centrala. Sammantaget stärker detta dansens struktur såväl lokalt som regionalt och nationellt, och är en viktig del i det konstnärliga kretsloppet.

Danskonstnärerna i länet behöver komma ur projektifiering och kortsiktig finansiering. Det bör finnas stödformer som ger kontinuerlig verksamhet som är både långsiktig och kostnadseffektiv. Det östgötska danslivet ska fortsätta att vara innovativt och konstnärligt utforskande. För att det ska ske krävs det hållbara långsiktiga strukturer. Det behövs stabil ekonomisk grund. En god infrastruktur. Och inte minst modiga konstnärer som har lusten och möjligheten att verka i Östergötland.

7.1.3 Scenkonst - Cirkus

Cirkus är av sin natur en experimentell och utforskande konstform med stort fokus på processen. Det ger konstformen en naturlig framåtanda och vitalitet men också stor potential att korsas och utvecklas tillsammans med andra konstformer. Cirkusutvecklingen i Östergötland ska främja innovation och förnyelse. Då blir den relevant och intressant för publiken. Cirkusen har också ett ansvar att bevara och förnya sitt kulturarv. Samarbete med andra konstnärliga uttryck ger cirkusen utrymme att förnya sin form och samtidigt hylla sitt ursprung och sitt kulturarv.

För cirkusartister är det viktigt att ständigt underhålla och förbättra sina färdigheter, utveckla nya idéer och tekniker. För detta behövs tillgång till kontinuerlig träning, samarbete med andra artister, deltagande i workshops, utbildningar och möten med publiken. Detta ökar den kreativa friheten och möjliggör för nya och spännande uttryck inom cirkusen. Projektstöd, residens och workshops är insatser som Region Östergötland gör för att stötta cirkusartisterna.

Cirkus är en tydligt internationell konstform där många cirkusartister med bas i Sverige också är verksamma utomlands. Genom att få möjlighet till träning, samarbete, inspiration och bevarande av cirkusens kulturarv kan Östergötland bli en självklar plats för regionala, nationella och internationella artister. Så kan Östergötland fortsätta att ligga i framkant när det gäller skapande av produktioner inom cirkusen.

Region Östergötland ska:

- skapa olika former av mötesplatser och nätverk för scenkonsten
- arbeta för att utveckla och synliggöra det konstnärliga kretsloppet för scenkonsten i
- erbjuda hållbara residens, projektsamarbeten, produktionsmöjligheter samt stödformer
- erbjuda och arrangera kontinuerliga kompetensinsatser för scenkonstaktörer

7.1.4 Musik

Musiklivet i Östergötland är brett och vitalt och här finns det musikskapare inom alla genrer och på alla nivåer. Här finns kreativa institutioner: Norrköpings Symfoniorkester och Östgötamusiken. Dessa har regionala uppdrag och är nav för den konstnärliga kvalitetsutvecklingen på musikområdet i Östergötland.

Genom digitaliseringen finns nu arbetsmarknaden i hela världen och den geografiska platsen har inte alltid betydelse för att nå ut med musiken. Men det är viktigt att verka på en kreativ plats och därför arbetar Region Östergötland för att skapa ett Östergötland där musiklivet och musikskapare kan inspireras och utvecklas. Region Östergötland ser att genom nätverk, kontakter och plattformar utvecklas musiklivet och musikskaparna. Genom att synliggöra musiklivets aktörer skapas det bättre möjligheter att nå ut med musiken och att hitta spännande samarbeten. Bredden skapar spetsen. Mångfald av genrer och aktörer skapar dynamik och kreativitet. Produktionsstöd och projektsamarbeten ger musiken näring att blomstra.

Villkoren för musikskapare i Östergötland ser olika ut, utifrån såväl genre som bostadsort. Förutsättningarna behöver hela tiden granskas och utvecklas.

Region Östergötland arbetar för att det i länet ska finnas en enkel och synlig väg mellan musikskapare och konsertarrangörer. Östergötland behöver en mångfald av scener och arenor för musik. Här ska finnas möjlighet för musiker att ta sina första steg upp på en scen. Och här ska finnas arenor för musik av världsklass.

Region Östergötland ska:

- skapa mötesplatser och nätverk för musikbranschen
- arbeta för att utveckla och synliggöra sambanden och mellan olika aktörer inom musiken i Östergötland.
- säkerställa att musikens höga kvalitet i Östergötland kvarstår och utvecklas
- stärka strukturer som är svaga inom musikbranschen, framförallt inom populärmusiken
- skapa möjligheter till projektsamarbeten, produktionsmöjligheter samt stöd i konstnärliga processer
- erbjuda och arrangera seminarier, workshops och masterclasses inom olika musikgenrer och inom olika delar i musikbranschen

7.1.5 Litteratur

Region Östergötland har uppdraget att främja konstnärlig utveckling inom litteraturområdet. En av de viktigaste uppgifterna i det uppdraget är att skapa goda förutsättningar för yrkesverksamma författare att arbeta och verka i Östergötland. Detta sker i form av arbetsplatser, arbetsstipendier, uppdrag och genom att stödja nätverksarbete och fortbildning. Region Östergötland ska medverka till utveckling genom att organisera arbetsresidens och workshops både för författare enskilt, men också för utövare inom olika konstområden.

Region Östergötland ska:

- erbjuda hållbara residens, projektsamarbeten, arbetsmöjligheter samt stöd i konstnärliga processer
- erbjuda och arrangera seminarier, workshops och andra former av kunskaps- och kompetensutveckling
- stödja nätverk mellan professionella litterära utövare samt de organisationer som företräder dessa

7.1.6 Film

Region Östergötlands filmutvecklingsverksamhet Film i Öst arbetar främjade och brett med filmkulturella frågor: visning, pedagogik och produktion. Inom produktionsområdet har fokus, sedan start, varit på talangutveckling. Detta har burit frukt och i Östergötland har skaran yrkesverksamma filmare stadigt ökat. Produktionsbolag har startat och etablerat sig. En lokal filmfond, Norrköpings Filmfond, som drivs av Norrköpings kommun har bidragit starkt till etableringen av ett lokalt filmliv med såväl nationellt som internationellt genomslag.

Film i Östs talangutveckling sker genom workshops, nätverksinsatser, produktionsstöd med mera. Dessa insatser ger goda förutsättningar för filmtalanger från Östergötland att utveckla sitt skapande.

Det finns behov av ökat stöd för de yrkesverksamma filmarna i hela Östergötland. En utredning ligger klar för hur en regional filmfond skulle kunna fungera och verka. Finansiering och organisation är under diskussion. Med ett större regionalt ansvarstagande för de yrkesverksamma filmarna skulle filmlivet i Östergötland ha möjlighet att nå sin fulla potential. Det skulle ge verklig konstnärlig utveckling

Region Östergötland ska:

- fördjupa arbetet med talangutveckling
- stödja en mångfald av berättelser, format och genrer

- skapa förutsättningar för yrkesverksamma filmare att verka i hela Östergötland
- arbeta för nationella och internationella utbyten

7.1.7 Bild & Form

Bild- och formområdet, som innefattar bildkonst, foto, konsthantverk, design samt arkitektur och gestaltning, ska ha en stark plattform i Östergötland. En plattform som möjliggör att området och dess aktörer hela tiden kan utvecklas och där en mångfald av uttryck får utrymme. Ett starkt bild- och formområde kräver en väl utvecklad infrastruktur. Detta innebär fysiska platser i form av produktionsplatser och ateljéer till en rimlig kostnad, och ett brett utbud av utställningsplatser och institutioner. Region Östergötland arbetar för att detta ska finnas i hela Östergötland.

Region Östergötland stöttar och skapar kompetensutvecklingsinsatser för konstnärer som vill utveckla sina praktiker och möta andra samhällssektorer.

Residensverksamhet möjliggör konstnärligt utbyte och utveckling. Det är ett viktigt verktyg för att ge enskilda konstnärer möjlighet att arbeta i nya miljöer, i nya sammanhang och skapa nya kontakter.

Den regionala konstkonsulenten har i uppdrag att samordna och skapa goda förutsättningar för konstnärerna i Östergötland.

Behovet av en högre konstnärlig utbildning i länet är tydligt. En sådan utbildning skulle ha stor betydelse för förutsättningarna för konstnärlig utveckling, och för att säkerställa en långsiktig återväxt av konstnärlig kompetens

MU-avtalet, vilket är ett ramavtal för konstnärers ersättning för medverkan vid utställningar, bör tillämpas i hela Östergötland. Region Östergötland arbetar för att öka kunskapen om MU-avtalet såväl hos arrangörer som konstnärer.

Enprocentregeln, som säger att minst en procent av budgeten i offentliga byggprojekt ska avsättas för konstnärlig gestaltning är viktig. Den möjliggör spännande uppdrag för konstnärer och ger förutsägbara inkomster.

Region Östergötland ska arbeta för att skapa ett nätverk för yrkesverksamma kulturskapare inom bild- och formområdet. Formaliserade träffar ska ske regelbundet under året. Ett sådant nätverk ska ge deltagarna kontakter, kompetensutveckling och utbyte av erfarenheter. Nätverket kan förse Region Östergötland med uppdaterad kunskap om behoven hos de yrkesverksamma i Östergötlands konstliv.

Region Östergötland ska:

- utveckla och säkerställa en stark kulturell infrastruktur i samverkan med kommuner avseende residens, produktionsmöjligheter och stöd i konstnärliga processer
- skapa forum för möten för professionella kulturskapare inom bild- och formområdet
- tillgängliggöra kontinuerlig kompetensutveckling för bild- och formkonstnärer
- verka för att möjliggöra en högre konstnärlig bild- och formutbildning i regionen

7.1.8 Hemslöjd

Hemslöjdens syfte och övergripande mål är att förmedla sambanden mellan material, teknik och funktion och att, med traditionen som grund, stimulera till utveckling och nyskapande.

Föreningen Hemslöjden i Östergötland är ett regionalt centrum för slöjd och konsthantverk. Hemslöjds konsulenterna, anställda av Hemslöjden i Östergötland, arbetar med främjande insatser för hemslöjd i hela länet.

Bilden av vad som omfattas av begreppen slöjd och hantverk är under omdaning. Slöjdområdet värnar kulturarvet och traditionerna som området bär på. Samtidigt utvecklas det nya sammanhangen i samhället där slöjden kan ta plats. Nya konstnärliga uttryck skapas när tradition möter samtid, och när slöjd möter andra konstområden.

Residensverksamheter är viktiga för att möjliggöra konstnärligt utbyte och utveckling och att främja nya uttryck inom slöjd och hantverk. I regionen finns såväl etablerade som nystartade residensverksamheter och detta kan i större utsträckning stöttas och utvecklas med offentliga insatser.

En eftergymnasial konst- och kulturutbildning med fokus på textil hållbarhet finns sedan 2023 med Hemslöjden i Östergötland som huvudman. Detta kommer ha stor betydelse för områdets fortsatta utveckling och kompetensförsörjning.

För ett utbyta erfarenheter och synliggörande av gemensamma behov bör ett nätverk för yrkesverksamma inom slöjdområdet skapas. Region Östergötland ser också behov av att kartlägga slöjdområdets regionala förutsättningar och behov.

Region Östergötland ska:

- fortsätta stötta och utveckla residensverksamhet
- verka för att möjliggöra en högre konstnärlig utbildning inom slöjdområdet
- skapa mötesforum för professionella kulturskapare inom slöjd- och konsthantverksområdet
- skapa mötesforum mellan slöjdaktörer och konstnärer inom andra konstområden

8 Strategiskt mål 3 - Ta tillvara kulturens kraft i samhällsutvecklingen

Konsten ska vara fri och skapas för sin egen skull. Det är då den blomstrar och utmanar. Då kan den vara kontinuerligt relevant och skapa arenor för konstnärlig, mänsklig och samhällelig utveckling. Men, det finns inom konsten, och inte minst inom den bredare kulturens område, många värden att ta tillvara och utveckla. Därför arbetar Region Östergötland för att stimulera och ta tillvara kulturens roll som samhällsnytta. Detta arbete kräver tvärssektoriell samverkan. Dels med andra offentliga politikområden så som utbildning, näringslivsutveckling, samhällsplanering, innovationsfrämjande insatser och besöksnäring etc. Men också med folkbildningens organisationer, idéburen sektor och civilsamhället i stort.

Den regionala utvecklingsrollen som Region Östergötland har är sammanfattad i dokumentet Utvecklingsstrategi för Östergötland. Där finns tre huvudsakliga framtidsmål:

- Ett inkluderande Östergötland
- Ett innovativt och attraktivt Östergötland
- Ett grönare Östergötland

Kulturen och kulturens kraft är en del i realiserandet av de tre målen ovan.

8.1 Ett inkluderande Östergötland

Kulturen är en central del av ett inkluderande samhälle och den demokratiska utvecklingen. Det finns få arenor som är lika intimt förknippad med delaktighet och demokrati som kulturen. Kulturens innehåll och teman är ofta existentiella, politiska och filosofiska. I kulturen kan vi ställa frågor, skapa alternativa världar, testa åsikter och pröva lösningar. Kulturens frihet är demokratins frihet. Kulturens mångfald är demokratins mångfald.

I kulturen möts världar och värderingar. Det finns kraft i såväl olikhet som gemensamhet. Därför kan kulturen till sin form vara en demokratisk, inkluderande, arena. Men då gäller det att ge den förutsättningar för att vara det. Det finns gott om historiska exempel där kulturen blivit exkluderande och segregande. Region Östergötlands arbetar för att skapa inkludering och en stärkt demokrati genom kulturen.

Kulturen kan förstås inte själv skapa ett inkluderande samhälle. Stora delar av detta arbete görs inom andra politikområden och samhällsstrukturer, så som utbildning, bostadspolitik, och arbetsmarknad med mera.

Därför är det viktigt att arbeta för en systematisk samverkan mellan kulturen och dessa områden på olika samhällsnivåer.

8.1.1 Folkhälsa och kultur i vården

Folkhälsa är ett brett perspektiv där livsvillkor och levnadsvanor är bestämmande faktorer. I Region Östergötlands folkhälsost strategi: För god och jämlik hälsa i Östergötland, tydliggörs det att invånarnas tillgång till kultur är viktigt i arbetet för god folkhälsa. Kulturen är en av de samhällsarenor som har stor påverkan på hälsan. Det finns många studier som slår fast att kulturskapande och kulturupplevelser påverkar hälsa och välbefinnande.

Kulturen kan bidra med läkande och hälsofrämjande insatser inom vården. Region Östergötland har tagit fram konceptet Må bra med kultur och natur. Där används kulturens kraft för att främja hälsa inom sjukvården. Må bra med kultur och natur är ett komplement till den traditionella hälso- och sjukvården, som en del av patientens rehabiliteringskedja eller som förebyggande för sjukskrivning. Aktiviteterna sker i samverkan med kulturaktörer och finns inom områdena dans, konst/skapande, litteratur, hantverk och natur/trädgård.

Äldre personer ska känna välbefinnande och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Region Östergötland avsätter därför resurser för att subventionera kulturaktiviteter riktat mot personer i äldreomsorg som behöver insatser i form av hemtjänst, boende, förebyggande omsorg eller liknande i kommunal eller privat regi.

8.1.2 Livslångt lärande

Kontinuerlig utveckling, lärande och bildning är viktigt. Utvecklas invånarna, utvecklas samhället. Kulturen är en plats för bildning och lärande. Civilsamhället och folkbildningen tar stort ansvar för att ge människor möjligheter att växa i och genom kulturen. Genom en överenskommelse, slutet 2018, samverkar Region Östergötland med civilsamhället för ökad öppenhet och insyn. Samarbetet ger större medborgarinflytande och ökad mångfald.

Kulturen är en viktig pedagogisk resurs i det livslånga lärandet. Genom konstens uttryck och kulturarvets pedagogiska potential levandegörs innehåll. Barn och unga är extra viktiga här, det är som unga vi börjar vår livslånga läranderesan. En mångfald av kulturuttryck skapar lust till lärande, i skola och på fritiden.

8.2 Ett innovativt och attraktivt Östergötland

Kulturarvet och det samtida kulturlivet bidrar starkt till en plats attraktionskraft och identitet. Östergötland har ett imponerande kulturliv och ett rikt kulturarv. Region Östergötland arbetar strategiskt och långsiktigt för att ta tillvara de värden av attraktivitet och identitet som kulturen skapar. Målet är livaktiga och hållbara miljöer där människor vill bo och verka. Målet är också att lyfta fram Östergötland som ett spännande besöksmål och skapa nära band mellan kulturen och besöksnäringen.

8.2.1 Gestaltad livsmiljö

Gestaltad livsmiljö är ett insatsområde där olika politikområden samspelar och berikar varandra. I centrum för området står arkitektur, design, bild och form samt kulturarv och kulturmiljöer. Arbetet med Gestaltad livsmiljö stärker förutsättningar för att ta tillvara konstnärliga processer och gestaltning av den gemensamma livsmiljön. God arkitektur, form och design har lång livslängd. De bygger på en hög social medvetenhet, och bär på insikt om människors behov av livsmiljö som är inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara. Målet i arbetet är också att väcka, och ta tillvara på, invånarnas egna engagemang för sin livsmiljö.

Region Östergötland arbetar med området och kan stötta kommuner och aktörer i såväl metodarbete som kunskapsinsatser. Inom området Gestaltad livsmiljö tydliggörs vikten av att involvera professionella kulturskapare och tillämpa deras kompetens i nya och bredare sammanhang. Nya arbetsområden öppnar sig för konstnärer och kulturskapare.

Området Gestaltad livsmiljö manar till god samordning och dialog på alla nivåer och inom en mängd samhällssektorer. Endast genom dialog och samordning kan resultat nås. Många av genomförandeinsatserna inom området ligger under det kommunala planmonopolet. Region Östergötland fokuserar på metodutveckling, kunskapspridande och samordnande insatser.

8.2.2 Kulturella och kreativa branscher (KKB)

Vart tionde företag i Sverige ingår i det som kallas kulturella och kreativa branscher. Det är branscher bestående av företag som har kultur och kreativa processer som affärsidé. Tillväxten i dessa branscher är god och bidraget till BNP från KKB ökar stadigt. Detta enligt den statliga utredningen: Kreativa Sverige SOU 2022:44. Det finns ingen anledning att tro att Östergötland skiljer sig från den nationella utvecklingen. Östergötland har med gott företagsklimat, ett gynnsamt geografiskt läge, god infrastruktur, ett starkt kulturliv och fina utbildningsmöjligheter alla förutsättningar för att KKB ska utvecklas och blomstra.

Ett starkt konstnärsklimat, med framstående konstnärer, goda förutsättningar för skapande och konstnärlig frihet skapar möjligheter att utveckla KKB. Runt dessa byggs en infrastruktur av företag. Det kan vara sådant som distributörer, arrangörer, bokningsbolag, gallerier, förlag och filmbolag, livsviktiga aktörer för att konstlivet ska fortsätta utvecklas. Konstnärerna själva måste också ges möjlighet att utveckla företagande utifrån förutsättningar och mål.

Det finns stora samverkansvinster att göra om stat, region och kommun hittar gemensamma arbetssätt för att stötta KKB på effektiva och hållbara sätt. Region Östergötland verkar för att hitta dessa gemensamma arbetssätt och söker samverkan på olika nivåer. Region Östergötland välkomnar statens initiativ att utreda främjandet av KKB. Arbetet med dessa branscher involverar många politikområden, så som kultur, näringsliv, arbetsmarknad, utbildning, forskning och innovation. Det finns en ovana att samverka över dessa gränser och varje politikområde har sin inneboende logik och väl beprövade praktik. Det måste förändras för att skapa effektiv samverkan i skärningspunkten mellan kultur och företagande, och för att ta tillvara kulturella och kreativa branschers fulla potential.

8.3 Ett grönare Östergötland

Klimatet är en ödesfråga. I såväl Utvecklingsstrategi för Östergötland som i Region Östergötlands Hållbarhetsprogram slås det fast att Region Östergötland arbetar långsiktigt för att sänka klimatavtrycket, motverka miljöförstöring och ställa om till ett mer cirkulärt användande av resurser. Ett hälsosammare samhälle ska växa fram. Kulturen är en del av upplevelseekonomin, den är mer idé- och upplevelseburen än produktburen. Men med det sagt är den inte frikopplad från produktion och ekonomi. Kulturens aktörer måste se över sina möjligheter att sänka klimatavtrycken, minska svinn och gå över till en mer cirkulär ekonomi. Allt för att skapa ett grönare Östergötland. Arbetet för ett grönare Östergötland ska vara systematiskt och långsiktigt. Det ska ske i nära samverkan med andra politikområden och aktörer. Region Östergötland ska ta hänsyn till klimatavtryck och ekologisk påverkan i sådant som uppdragskrivningar och stödgivning inom kulturområdet.

9 Regionala resurser – verksamheter och arbetssätt

I avsnittet ovan har ramar, förutsättningar och målsättningar för Region Östergötlands utvecklingsarbete beskrivits. Hur ser då resurser, i form av, verksamheter och arbetssätt ut?

9.1 Verksamheter

Östergötland har en rad högkvalitativa regionala verksamheter vilka har delar av sin finansiering genom samverkansmodellen. Det är verksamheter av olika storlek och med varierande uppdrag. De är alla centrala aktörer och viktiga nav i Östergötlands kulturliv. Flertalet av verksamheterna som ingår i kultursamverkansmodellen och som har regionala uppdrag är producerande och arrangerande. De skapar innehåll och arrangerar för publik. Det är dessa verksamheter som ibland sammanfattas under beskrivningen: regionala kulturinstitutioner. Dessa aktörer kombinerar ofta sitt producerande och

arrangerande med ett främjandeuppdrag. Här följer de verksamheter i Östergötland som har finansiering via kultursamverkansmodellen:

9.1.1 Biblioteksutveckling Östergötland

Biblioteksutveckling Östergötland är Region Östergötlands enhet för samordning och utveckling av biblioteken i Östergötland. En resurs för folkbiblioteken och skolbiblioteken. I samverkan med kommuner och bibliotek initieras och genomförs gemensamma förändringsprocesser, erfarenhetsutbyte och kompetenshöjande insatser. Arbetet med Götatabiblioteken, där alla länets kommuner samt Tranås kommun ingår, är centralt. Biblioteksutveckling Östergötland har även i uppdrag att främja litteraturen som konstform.

9.1.2 Cirkusutveckling

Den samtida cirkusen – som även går under namnet nycirkus – är en kulturform som når målgrupper utanför den traditionella kultursfären. Region Östergötland avsätter resurser för att kunna fortsätta utveckla den samtida cirkusen. Det görs bland annat genom nätverk, stöd till arrangörer, residens och kompetensutveckling samt samarbeten med kommuner och aktörer både regionalt och nationellt.

9.1.3 Dansutveckling / Dans i Öst

Östergötland ska vara en attraktiv dansregion för professionella dansaktörer. Region Östergötland verkar för detta genom att Dans i Öst erbjuder dansresidens, samproduktionsmöjligheter samt ger ekonomiskt stöd till dansare, koreografer, dansproducenter och danspedagoger. Östergötland ska ha en levande dansscen där det finns möjlighet för publiken att möta dans från regionen, men även nationell och internationell dans. För att nå det målet samverkar och stödjer Dans i Öst länets arrangörer, i samarbete med Riksteatern Östergötland. Samarbete med kommuner, institutioner och föreningar är av stor betydelse för länets dansutveckling.

9.1.4 Filmutveckling / Film i Öst

Under enhetsnamnet Film i Öst arbetar Region Östergötland för att filmen ska vara en stark och viktig del av det östgötska kulturlivet. En bred filmutveckling är målet och tre områden är extra prioriterade: produktion, visning samt pedagogik. Inom produktion ligger fokus på unga filmtalanger i Östergötland, filmare under utveckling. Vad gäller visning arbetar Film i Öst för att östgötarna ska kunna möta filmen på olika sätt och i olika miljöer. Inom det pedagogiska fältet blir filmförståelse och bildskapande allt viktigare kompetenser för att den enskilde medborgaren ska kunna vara delaktig i det offentliga samtalet och det demokratiska samhällsbygget.

9.1.5 Hemslöjden i Östergötland

Hemslöjdens syfte och ideal är att, med traditionen som grund, förmedla de grundläggande sambanden mellan material, teknik och funktion. Och med detta som utgångspunkt stimulera till utveckling och nyskapande. I kulturkvarter med anor från 1700-talet bedriver Hemslöjden i Östergötland kurser, utbildning, utställningar, butik och galleri. Inom kultursamverkansmodellen arbetar hemslöjdskonsulenterna med ett främjandeperspektiv i hela Östergötland. Hemslöjden har länge varit bärare av viktig kompetens vad gäller hållbarhetsfrågor och cirkulär ekonomi.

9.1.6 Länskonstkonsulenten

Konstkonsulenten har i uppdrag att bedriva ett konstfrämjande arbete över hela länet. I uppdraget ingår särskilt att bidra till att länets invånare får möjlighet att möta konst och att skapa bättre förutsättningar för konstnärer att verka i länet. Konstkonsulenten bidrar till insatser som synliggör och tillgängliggör den professionella konsten i alla regionens kommuner. Ett extra fokus ligger på att ge barn och unga möjlighet att möta det professionella konstlivet och utveckla egna konstnärliga uttrycket.

9.1.7 Rejmyre Art Lab

Rejmyre Art Lab är en konstnärsdriven organisation som arbetar för konst och lärande. Genom utställningar och aktiviteter skapas konstnärliga sammanhang lokalt i Rejmyre, men arbetet är alltid öppet mot världen. Här samsas det lokala med det regionala, nationella och internationella. Rejmyre Art Lab arbetar även med att utveckla modeller för nyskapande verksamhet för barn och unga.

9.1.8 Riksteatern Östergötland

Riksteatern Östergötland är den regionala delen av den nationella riksteaterrörelsen och en resurs för Östergötlands kulturarrangörer. Riksteatern Östergötlands regionala uppdrag är att driva frågor om arrangörsutveckling i Östergötland, vilket bland annat innebär att presentera utbud, kompetensutveckla och skapa nätverk. Riksteatern Östergötland ska i sitt uppdrag samarbeta med andra regionala aktörer.

9.1.9 Scenkonst Öst

Scenkonst Öst AB består av de konstnärliga verksamheterna Symfoniorkestern i Norrköping, Östgötamusiken samt Östgötateatern med ung scen/öst. De producerar musik och teater av nationell och internationell toppklass. Bolaget ägs gemensamt av Region Östergötland samt Norrköpings och Linköpings kommuner. Scenkonst Öst ska bidra till en fortsatt utveckling av kulturlivet i Östergötland och stärka länets attraktivitet. Scenkonst Öst har genom sin storlek och breda kompetens en viktig roll för samverkan och utveckling av den regionala kultursektorn. Detta gäller inte minst inom områden som att nå ut i hela länet, arbeta för att nå nya publikgrupper samt en jämställd repertoar och programläggning. Ett självklart fokus ligger på att nå barn och unga i hela Östergötland.

9.1.10 Shakespearefabriken

Shakespearefabriken i Vadstena är en professionell teater som genom åren har utvecklats till ett erkänt nationellt forum för Shakespeares drama. En lång, och i Sverige unik, erfarenhet av att spela Shakespeare har givit de medverkande en kompetens som förmedlas vidare genom kurser och fortbildningar, såväl för amatörer som professionella skådespelare. Verksamheten har en intressant potential vad gäller att utveckla metoder och samarbeten mellan institution och fria professionella kulturskapare inom scenkonst.

9.1.11 Östergötlands Arkivförbund

Östergötlands Arkivförbund är en ideell förening som arbetar med att samordna enskilda arkiv i länet. Medlemmar är föreningar, företag, distrikts- och arkivorganisationer som förvarar enskilda arkiv. Uppdraget är att ha en främjande roll kring enskilda arkiv, samordna lokala arkiv och arbeta i hela Östergötland. En av flera viktiga roller är att bistå de lokala arkiven med arkivkompetens, bland annat genom utbildning, fortbildning och regelbunden information. En annan viktig del är att tillgängliggöra och göra arkiven, och deras betydelse, mer kända för en bredare allmänhet och forskare. Tillgängligheten främjas genom centrala register och databaser.

9.1.12 Östergötlands museum

Östergötlands museum är en stiftelse med Region Östergötland och Linköpings kommun som huvudmän. Förutom museets huvudbyggnad i Linköping samt flera museigårdar i länet, ryms även verksamhet vid Löfstad slott där Norrköpings kommun är en samverkanspart samt Sancta Birgitta klostermuseum, där Vadstena kommun är en samverkanspart. Inom ramen för museets regionala uppdrag bedrivs också den administrativa samordningen av nätverket Kulturarv Östergötland. Museets uppgift är att samla, bevara, vårda och levandegöra kulturarvet och konsten för nutida och kommande generationer. Förutom samlingar och den publika verksamheten arbetar museet även med byggnadsvård, forskning, arkeologi, konservering samt har ett eget bokförlag. Östergötlands museum är ett nav i samverkan mellan länets alla museer, kulturarvsaktörer och kulturarvsarrangörer. De gör utbildningar och kompetensutvecklingsinsatser runt kulturmiljö, kulturarv och konst. Arbetet mot barn och unga är extra prioriterat och det pedagogiska arbetet utvecklas hela tiden.

9.2 Arbetsätt

Förutsättningar och behov varierar mellan konstuttrycken. Men det finns några tydliga gemensamma arbetssätt för att driva den östgötska kulturutvecklingen framåt. Här sammanfattas dessa. Beprövade metoder som var och en, och tillsammans, skapar nya sammanhang och goda förutsättningar för utveckling för kulturlivet.

9.2.1 Verksamhetsbidrag

Det finns viktiga regionala kulturaktörer som får ett återkommande verksamhetsbidrag. Bidraget gäller för ett år i taget och pengarna villkoras av en överenskommelse om verksamhetens regionala fokus. Dessa aktörer är inte en del av samverkansmodellen.

9.2.2 Regionalt arrangörsbidrag

Ett stöd för arrangemang utanför de stora städerna. Stödets mål är att skapa geografisk spridning av kultur i Östergötland.

9.2.3 Stöd/Stipendier

Region Östergötland utlyser årligen projektstöd för konstnärlig utveckling och breddat deltagande. Målsättningen är att skapa bättre förutsättningar för de yrkesverksamma konstnärerna. Söktrycket är stort och urval av stödmottagare är ett omfattande arbete. I det arbetet används rådgivande sakkunniggrupper. Dessa grupper byts kontinuerligt för att bedömningen av ansökningarna inte ska stelna och för att perspektiven ska bli många. Region Östergötland har också några kulturstipendier som utlyses årligen.

9.2.4 Nätverk

Ett effektivt sätt att skapa nya sammanhang och gemenskap. I nätverk utbyts erfarenheter och deltagarna lär av varandra. Samarbeten uppstår. Nätverk kan angripa gemensamma utmaningar. Skapa gemensamma målsättningar och inte minst kan de bli ett kollegialt sammanhang för konstnärer som inte sällan arbetar ensamma. Region Östergötland ser nätverksbyggande som ett viktigt arbetsredskap i att stärka kulturlivet i regionen.

9.2.5 Residens

Ett konstnärligt residens är när en eller flera konstnärer ges möjlighet att verka på en utvald plats under en begränsad tid. Region Östergötlands mål med att skapa residens i Östergötland är ett ökat utbyte av kunskap, skapande av nya spännande samarbeten samt utvecklande av nya idéer. Målet är också att ge utrymme för konstnärlig reflektion. Residens kan ge konstnärer nya influenser och breddade kontaktytor. Det ger konstnären möjlighet att utforska det egna skapandet i en ny kontext.

9.2.6 Kompetensutveckling

Region Östergötland gör samlande kompetensutvecklingsinsatser för regionens konstnärer och arrangörer. Kurser i marknadsföring, sociala medier, streaming och webbutveckling har genomförts de senaste åren då behoven blivit tydliga, inte minst under pandemin. Det görs även en mängd workshops och kurser inom de olika kulturuttryckens tekniker i syfte att lyfta konstnärernas kunskap och hantverk. Riksteaterkonsulenten har ett regionalt uppdrag inom arrangörsutveckling.

Biblioteksutveckling Östergötland arbetar med kompetensutveckling för folk- och skolbibliotek.

9.2.7 Projekt

Region Östergötland är en flitig projektpartner. Det kan vara såväl lokala projekt som internationella. Målen är att testa nya metoder, skapa spännande möten och utveckla konstnärers och arrangörers möjligheter att samverka. Projekten leder ofta till nya kunskaper och nya nätverk. Den stora utmaningen är att ta tillvara projektens erfarenheter och hitta möjligheter att implementera projektresultat i ordinarie verksamheten. Oavsett detta är projekt ett viktigt utvecklingsverktyg.

9.2.8 Konstnärliga utbildningar

Det är tydligt att högre konstnärliga utbildningar skapar många mervärden för en region. Kulturlivets dynamik ökar då kreativa människor flyttar in till länet och samlas på en gemensam yta. Region Östergötland arbetar för att fler högre konstnärliga utbildningar ska ta plats i länet. Det kan vara på folkhögskolor, universitet eller drivas av andra utbildningsaktörer. Idag är Region Östergötland huvudman för Lunnevals folkhögskola, där en rad kvalitativa konstnärsutbildningar finns. I länet finns också Vadstena sång- och pianoakademi. Samt yrkesutbildningen Textil hantverksutbildning: slöjd, form och hållbarhet som Hemslöjden i Östergötland driver.

9.2.9 Digitalisering

Kulturens digitalisering har varit snabb och den ställer nya frågor och nya krav på den offentliga kulturen och den traditionella kulturpolitiken. Det gäller för Region Östergötland att hitta nyttan i det digitala, för länets konstnärer och arrangörer och inte minst nyttan för regionens invånare. Här gäller det att arbeta nära andra politikområden. Ömsom följa och ömsom leda utvecklingen, och hela tiden se på den östgötska kulturens möjligheter i det framväxande digitala samhället.

9.3 Samverkan

Ordet ”samverkan” är troligen ett av de mest använda i offentlighetens alla strategier och planeringsdokument. Konstruktiv och fruktbar samverkan kräver organisation, tid och tankemöda. Det kan tyvärr vara lätt att prioritera andra, mer närliggande arbetsuppgifter.

De tre strategiska målen i denna kulturplan kräver samverkan. Inom Region Östergötland finns många fält där samverkan kan förstärkas. Här finns kompetens i frågor som rör hållbarhet, kollektivtrafik, utbildning, sjukvård, hälsa och folkhälsa. Inom Regional utveckling finns expertis på närings- och tillväxtfrågor, samhällsplanering, kompetensförsörjning, besöksnäring, natur- och friluftsliv och internationella frågor. Dessutom finns god kompetens i processledning och projekthantering från ax till limpa. Förutsättningarna är goda för att hitta kreativ samverkan mellan enheter och politikområden inom Region Östergötland. Utvecklingsstrategi för Östergötland är en bra utgångspunkt för tydligare tematisk samverkan.

Region Östergötland för en ständig dialog med nationella myndigheter inom, och ibland även utanför, kultursektorn. Dialog i utvecklingsfrågor förs även med andra regioner. Inom SKR (Sveriges Kommuner och Regioner), men även inom strukturfondspartnerskapet ÖMS (Östra Mellansverige) samt med en breddad konstellation av mellansvenska regioner.

Samverkan med civilsamhällets aktörer är extremt viktig. Dialog och samarbete med arrangörer, kulturorganisationer, föreningar och kulturskapare står i centrum för all kulturutveckling. Samverkan med folkbildningen är central.

En god samverkan med Östergötlands 13 kommuner är helt avgörande för att förverkliga visioner och mål i denna kulturplan. Dialogen förs på många olika nivåer och inom olika områden. Här finns idag nätverk och utvecklingsdialoger för och med kulturchefer, kultursekreterare, och bibliotekschefer. Inom biblioteksområdet finns den formaliserade samverkan som går under namnet Götabiblioteken. I vissa sammanhang sker även nätverksträffar där förtroendevalda inom kultursektorn från såväl regional som kommunal nivå ingår.

Förhoppningen är att denna kulturplan har förmått visa på vikten av ett starkt kulturliv i hela Östergötland. Förutsättningarna, i form av såväl ekonomiska som personella resurser, skiljer sig åt mellan länets olika kommuner. Regional och nationell nivå måste visa stor respekt för den kommunala verkligheten. Men inget av de tre huvudmålen i denna kulturplan nås utan kommunal medverkan och samverkan. Med tanke på kommunernas betydelse för förverkligandet av denna kulturplan, vill Region Östergötland särskilt lyfta några förutsättningar där samverkan med kommunerna är av största vikt:

- Mottagarkapacitet, exempelvis genom kulturombud för skol- och omsorgsverksamhet
- Goda förutsättningar för gränsöverskridande samverkan, exempelvis vad gäller kulturmiljöer, besöksnäring, gestaltad livsmiljö samt kreativa och kulturella branscher
- Funktionella utställnings-, produktions- och spelplatser

- Relevanta kanaler för marknadsföring av kultur

10 Uppföljning & utvärdering

Alla verksamheter som erhåller bidrag inom ramen för kultursamverkansmodellen gör kvantitativa och kvalitativa redovisningar till Region Östergötland, Statens Kulturråd och Myndigheten för kulturanalys genom redovisningar i den nationella kulturdatan. Dessa rapporter går också till den regionala utvecklingsnämnden (RUN). Region Östergötland återrapporterar statsbidraget till Kulturrådet enligt gällande förordning och riktlinjer. Vid sidan av denna rapportering sker även separat årlig uppgiftsinsamling utifrån särskilda teman- och frågeområden. Myndigheten för Kulturanalys har uppdrag från regeringen att analysera och utvärdera kultursamverkansmodellen.

Större ekonomiska verksamhetsbidrag, utvecklingsbidrag och stipendier följs upp årligen utifrån de regionala och nationella målsättningarna.

Kulturplanens insatser och målsättningar följs årligen upp på regional nivå. Verksamhetsdialoger hålls med de verksamheter som har regionala uppdrag.